

Títol: El Dret l'educació
Autor: Jorge Castellanos Claramunt
Data: 2019

Dret a l'educació

Aquest dret va estar absent de les declaracions clàssiques de drets com el *Bill of Rights* de 1689, la Declaració del Bon Poble de Virgínia de 1776 i la Declaració de Drets de l'Home i el Ciutadà de 1789.

Dret a l'educació

La Declaració de Drets de l'Home de 1793 assenyalava en l'article 22, titulat "Principis de necessitat de l'educació" que "L'educació és necessitat de totes les persones. La societat ha d'esforçar-se al màxim per tal d'afavorir el progrés de la raó pública, i posar l'educació pública a l'abast de tots els ciutadans".

Dret a l'educació

L'article 26.1 de la Declaració Universal de Drets Humans assenyala que

"Tota persona té dret a l'educació"

Dret a l'educació

Es tracta, evidentment, d'un dret social, econòmic i cultural, però alhora és un dret civil i polític perquè se situa al centre de la realització plena i eficaç d'aquests drets: és una condició necessària, però no suficient, per a l'exercici de bona part dels drets fonamentals.

Dret a l'educació

Dues perspectives: la de l'educador i la de l'educand, de manera que els drets implicats i en joc inclouen: la llibertat d'expressió, la llibertat de pensament i de creences, l'autonomia, el dret a la informació i al lliure desenvolupament de la personalitat.

Dret a l'educació

La Convenció sobre els Drets de l'Infant assenyala que l'educació dels infants és una preparació per a la vida quotidiana i un enfortiment de la seua capacitat per a gaudir de tots els drets humans.

Dret a l'educació

En aquest sentit (art. 29) ha d'anar encaminada a:

1. Desenvolupar la personalitat, les aptituds i la capacitat mental i física de l'infant fins al màxim de les seues possibilitats.
2. Transmetre a l'infant el respecte dels drets humans i les llibertats fonamentals de totes les persones.

Dret a l'educació

3. Transmetre a l'infant el respecte per la seua pròpia identitat, la seua cultura, la seua llengua, els seus valors i els valors d'altres cultures.
4. Preparar l'infant per a una vida responsable en una societat lliure.

Dret a l'educació

Observació general 13 del Comitè de Drets Humans
“L'educació té un paper decisiu en l'emancipació de la dona, en la protecció dels infants contra l'explotació laboral, contra el treball perillós i contra l'explotació sexual, en la promoció dels drets humans i la democràcia, en la protecció del medi ambient i en el control del creixement demogràfic”.

Dret a l'educació

El dret a l'educació figura
en els articles 13 i 14 del PIDESC

Dret a l'educació

1. L'educació s'ha d'orientar al desenvolupament del sentit de la dignitat de la persona humana.
2. Ha de capacitar totes les persones per a participar efectivament en una societat lliure.
3. Ha d'afavorir la comprensió entre tots els grups ètnics, nacionals i religiosos.

Dret a l'educació

Els estats adquireixen l'obligació d'oferir educació primària gratuïta i d'assolir progressivament la gratuïtat d'altres nivells d'educació.

Dret a l'educació

Es garanteix el dret dels pares a triar l'educació dels fills d'acord amb els seus valors i creences.

Dret a l'educació

Reconeix el dret a la llibertat d'ensenyament, de crear institucions, llibertat acadèmica i l'autonomia d'aquestes institucions educatives.

Dret a l'educació

L'article 14 fa referència únicament a l'obligació dels estats d'establir en un termini de temps raonable un sistema gratuït i obligatori d'educació primària, i d'establir en el termini de dos anys un pla d'acció per a assegurar aquest dret.

Dret a l'educació

Dues observacions generals, l'11 i la 13, s'encarreguen de detallar el contingut i els elements del dret a l'educació.

Dret a l'educació

El PIDESC és molt menys flexible respecte de l'obligació “d’aconseguir progressivament” la garantia del dret a l'educació de tots els infants del que ho és amb altres drets.

Dret a l'educació

Això és així perquè es considera que l'educació no és sols un dret en si mateix, o més ben dit que no és un fi en si mateix, sinó un mitjà per a assegurar que els membres d'una societat determinada puguen respectar i enriquir la seua herència cultural, lingüística i espiritual, i la dels altres éssers humans, com també participar en tots els aspectes de la vida social de manera satisfactòria.

Dret a l'educació

A Espanya, el sistema educatiu distingix entre educació infantil (fins als 6 anys, no obligatòria), educació primària (de 6 a 12 anys, obligatòria i gratuïta), educació secundària obligatòria (fins als 16 anys), educació secundària voluntària (fins als 18 anys) i educació superior voluntària.

Dret a l'educació

L'educació primària ha d'anar encaminada a cobrir les necessitats bàsiques d'aprenentatge i es considera que, en aquest sentit, és el mínim que qualsevol persona ha de poder aconseguir.

Dret a l'educació

La lectura de l'article 13 i la interpretació que en fa el Comitè en l'OG 13, juntament amb el que hem vist en relació amb l'art. 14 i l'educació primària, permet afirmar que el dret a l'educació conté quatre característiques interrelacionades que són la disponibilitat, l'accessibilitat, l'adaptabilitat i l'acceptabilitat.

Dret a l'educació

Disponibilitat. El sistema educatiu ha de disposar d'institucions, centres i programes d'educació suficients en l'àmbit estatal, i aquestes institucions i centres han de tenir prou recursos perquè funcionen adequadament: per exemple, docents qualificats amb salaris competius, material d'ensenyament, però també edificis adequats amb instal·lacions sanitàries, biblioteques o sales d'informàtica.

Dret a l'educació

Accessibilitat. L'accessibilitat posa l'accent en l'obligació dels estats de garantir tots els drets a totes les persones sense que hi haja discriminació pel motiu que siga.

Dret a l'educació

Adaptabilitat curricular. L'educació ha de poder adaptar-se a les necessitats canviants de la societat i respondre a les necessitats dels alumnes en contextos culturals i socials variats i variables.

Dret a l'educació

Acceptabilitat. La forma i el fons de l'educació han de ser adequats culturalment (acceptables, pertinents i de bona qualitat, per exemple) per als educands i, si és el cas, per als pares.

Dret a l'educació

L'OG13 continua desplegant el contingut del dret a l'ensenyament secundari, tècnic i professional i superior, que han de ser igualment accessibles a totes les persones, però no necessàriament gratuïts ni obligatoris.

Dret a l'educació

L'art. 13.3 estableix el compromís dels estats part de respectar la llibertat dels pares i tutors d'escollir per als fills escoles privades que satisfacen les normes estatals mínimes en matèria d'ensenyament, i de fer que els fills reben l'educació religiosa o moral que estiga d'acord amb les seues conviccions.

Dret a l'educació

De la mateixa manera, el Protocol 1 del CEDH estableix que els estats han de respectar el dret dels pares a assegurar l'educació dels fills d'acord amb les seues conviccions religioses i filosòfiques.

Dret a l'educació

A Espanya, l'art 27.3 de la Constitució assenyala que "Els poders públics garanteixen el dret que tenen els pares perquè els seus fills reben la formació religiosa i moral que estiga d'acord amb les seues conviccions".

Dret a l'educació

L'últim aspecte que tracta l'art. 13 del PIDESC és el relatiu a la creació de centres d'ensenyament i la llibertat acadèmica. L'OG13 assenyala que totes les persones, fins i tot les no-nacionals, tenen la llibertat d'establir i dirigir institucions d'ensenyament.

Dret a l'educació

El Comitè assenyala que sols es pot gaudir del dret a l'educació quan s'assegura la llibertat acadèmica (d'expressió i opinió) del cos docent i dels alumnes. Així, tot i que l'art. 13 no parla expressament d'aquest problema, l'OG 13 sí que ho fa.

Dret a l'educació

L'OG13 assenyala que els càstigs físics no són en cap acceptables, ni es poden emparar sota la llibertat acadèmica (com a mètode de correcció o disciplina), ni davall del dret dels pares a decidir el tipus d'educació i el mètode educatiu aplicable als fills.

Dret a l'educació

A causa de la complexitat del dret a l'educació, les possibilitats de violació són variadíssimes. Alguns exemples de violació de l'art. 13 segons el Comitè són els següents:

Dret a l'educació

- L'adopció de lleis o l'omissió de revocar lleis discriminatòries per a individus i grups.
- No adoptar mesures que facen front a una discriminació de fet en l'educació.
- L'aplicació de plans d'estudi incompatibles amb els objectius de l'educació.

Dret a l'educació

- No implantar l'educació primària obligatòria gratuïta.
- No prendre mesures adequades a fi d'implantar, progressivament, l'educació secundària obligatòria gratuïta.
- No vetlar perquè les institucions privades complisquen les normes mínimes d'educació (art. 13.3 i 13.4).

Dret a l'educació

- No assumir l'obligació de suprimir estereotips sexuals i d'altres tipus.
- La negació de la llibertat acadèmica de professors i alumnes.
- El tancament d'institucions d'ensenyament en èpoques de tensió política.